

Zabytkowe Ogrody Kanonickie we Fromborku

gm. Frombork, woj. warmińsko-mazurskie

INWENTARYZACJA DENDROLOGICZNA WRAZ Z GOSPODARKĄ DRZEWOSTANEM I ANALIZĄ UKŁADU KOMPOZYCJI

opracowanie:
mgr inż. Marta Akincza, arch.krajobrazu
mgr inż. Urszula Knercer, arch.krajobrazu
mgr Wiktor Knercer

data V/VII 2009

SPIS TREŚCI

A. Część opisowa

1. Dane ogólne
2. Inwentaryzacja dendrologiczna
3. Gospodarka drzewostanem
4. Analiza wiekowa drzewostanu
5. Analiza układu kompozycji

B. Załączniki do części opisowej

1. Wykaz istniejących gatunków
2. Tabela inwentaryzacja

C. Część graficzna

1. Inwentaryzacja dendrologiczna z gospodarką drzewostanem - skala 1:500
2. Inwentaryzacja dendrologiczna z analizą wiekową drzewostanu - skala 1:500
2. Inwentaryzacja dendrologiczna z analizą układu kompozycji- skala 1:500

I.DANE OGÓLNE

1. Zakres opracowania

Opracowaniem objęto zachodnią część terenu dawnych ogrodów kanonickich we Fromborku. Ogrody położone są na wzgórzu katedralnym we Fromborku, nad Zalewem Wiślanym, w województwie warmińsko-mazurskim.

Opisywane ogrody zajmują działki o numerach: 91/2, 91/4, 93/1, 94, 100 o ogólnej powierzchni ok. 6 hektarów i stanowią własność Warmińskiej Kapituły Katedralnej we Fromborku.

2. Podstawy opracowania:

- Mapa sytuacyjno-wysokościowa w skali 1:500
- Materiały archiwalne
- Dokumentacja ewidencyjna ogrodów kanonicznych, 1994 r.
- Własne prace terenowe

Opracowanie obejmuje:

- Inwentaryzację dendrologiczną,
- Wskazania do gospodarki drzewostanem,
- Analizę wiekową drzewostanu,
- Analizę kompozycji

3. Rys historyczny

Wraz z powstaniem w XIII wieku kompleksu warowni katedralnej powstały od strony wschodniej, południowej i zachodniej ogrody kanoników. Na ziemiach nadanych kapitule przez biskupów stanęły całe folwarki należące do poszczególnych kanoników, składające się z budynku kanonii, ogrodu i zabudowań gospodarczych. Poprzez stulecia wielokrotnie ulegały one niszczeniu na skutek wojen, przebudowom, grabieniu. Swą obecną formę osiągnęły na przełomie XIX i XX

wieku. Każda parcela składała się z budynku mieszkalnego, zabudowań gospodarczych oraz z ogrodu. Budynki gospodarcze znajdowały się zazwyczaj na końcu działki oraz częściowo w bezpośrednim sąsiedztwie budynku kanonii lub, jak w przypadku kanonii pod patronatem św. Stanisława Kostki, jedynie za budynkiem mieszkalnym w jego pobliżu. Ogród najprawdopodobniej dzielił się na część reprezentacyjną - przed budynkiem kanonii oraz użytkową - za głównym budynkiem. Badania materiałów źródłowych nie dały czytelnej i jasnej odpowiedzi co do wyglądu ogrodów. Prace projektowe wymagać będą dalszych badań pozwalających wyciągnąć pewniejsze wnioski. Natomiast na podstawie zachowanego układu, analizy funkcji kanonii oraz dostępnych źródeł archiwalnych wywnioskowano ów podział ogrodów na funkcję ozdobną oraz użytkową. Poszczególne kanonie oddzielone od siebie były alejami i szpalerami grabowymi oraz lipowymi. W większości zachowały się one do dziś. Na widokówce z 1931 roku widać, iż owe szpalery i aleje były w tym czasie strzyżone na żywopłoty. Prace pielęgnacyjne zostały najprawdopodobniej zaprzestane po II wojnie światowej. Z relacji niektórych mieszkańców Fromborka żywopłoty były strzyżone jeszcze w latach 70. XX wieku. Można wnioskować również, że poszczególne ogrody wydzielone owymi żywopłotami były dzielone również na mniejsze kwatery.

II. INWENTARYZACJA DENDROLOGICZNA

Na terenie objętym opracowaniem zinwentaryzowano 1257 pozycji drzew i krzewów w tym, obok pojedynczo oznakowanych egzemplarzy drzewostanu i wyrosniętego samosiewu, oznaczono skupiny wyrosniętych krzewów, samosiewów i podrostów nie naniesionych geodezyjnie na mapę, a znajdujących się w obrębie ogrodów. Do wykazu inwentaryzacyjnego dołączono również grupy drzew i krzewów owocowych oraz roślin warzywnych stanowiących elementy zagospodarowania terenu oraz nadano im osobne numery inwentaryzacyjne.

Zinwentaryzowano **45** gatunków roślin, w tym **23** to gatunki drzew liściastych, **16** - krzewów liściastych oraz **6** drzew i krzewów iglastych.

Zakrzewienia, wraz z terenami ogródków warzywnych oraz terenem przy kapliczce NMP wynoszą **1 748,25m²**.

Dominujące gatunki na terenie ogrodów kanonickich objętych opracowaniem to lipa drobnolistna *Tilia cordata* stanowiąca 33% całości zadrzewień, klon pospolity *Acer platanoides* stanowiący prawie 21% oraz grab pospolity *Carpinus betulus*, którego procentowy udział wynosi 16% całości zadrzewień. Pozostałe gatunki występują mniej licznie oraz pojedynczo: jesion wyniosły, robinia akacjowa, brzoza brodawkowata, buk pospolity, dąb szypułkowy, wiąz górski i wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały, lipa szerokolistna, świerk pospolity, modrzew europejski, sosna pospolita, sosna czarna, żywotnik zachodni, i inne.

Inwentaryzację przeprowadzono w okresie letnim.

Drzewa o numerach inwentaryzacyjnych od **1244** do **1257** znajdują się poza granicami opracowania, natomiast ze względu na swoją wartość kompozycyjną oraz bezpośrednie sąsiedztwo z opisywanym terenem zostały również opisane.

III. GOSPODARKA DRZEWOSTANEM

Stan zdrowotny drzew na terenie ogrodów jest ogólnie zły, szczególnie dotyczy to dawnych nasadzeń alejowych i szpalerowych. Znaczna część drzew wymaga prac pielęgnacyjnych. Wynika to ze zmiany sposobu użytkowania ogrodów, zaprzestania pielęgnacji drzew pod koniec XX wieku oraz wieku drzew.

Z ogólnej liczby drzewostanu około 43% drzew kwalifikuje się do poddania prostym zabiegom pielęgnacyjnym (PZ) natomiast około 5% wymaga specjalistycznej interwencji konserwatorsko-pielęgnacyjnej (SPZ). Niecałe 5% drzew wymaga ze względu na swój stan zdrowotny wycinki (X).

W wytypowanej grupie **539** drzew wymagających prostych zabiegów pielęgnacyjnych **[PZ]** (usunięcia suszu, suchych gałęzi i konarów oraz czopów, leczenia niewielkiej próchnicy, usuwania podrostów, usuwania materiału organicznego zalegającego w rozwidleniach konarów oraz ranach wgłębnych i dziuplach, zabezpieczenia drobnych ubytków kory, usunięcie jemoły) znajdują się drzewa oznaczone następującymi numerami w tabeli inwentaryzacyjnej: **1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 30, 31, 34, 35, 36, 39, 40, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 68, 73, 74, 75, 79, 82, 83, 84, 86, 87, 95, 106, 110, 112, 114, 115, 122, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 134, 139, 140, 141, 143, 149, 150, 152, 153, 159, 160, 163, 166, 167, 171, 172, 173, 175, 178, 179, 186, 187, 189, 191, 192, 199, 201, 210, 225, 226, 227, 228, 233, 236, 261, 262, 264, 266, 268, 269, 270, 271, 273, 276, 286, 287, 291, 294, 295, 297, 302, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 323, 325, 328, 330, 331, 332, 334, 335, 336, 337, 341, 342, 347, 348, 350, 351, 354, 357, 358, 360, 361, 364, 365, 367, 368, 369, 382, 383, 385, 387, 390, 393, 395, 396, 397, 399, 402, 403, 404, 409, 411, 413, 414, 416, 417, 418, 420, 421, 423, 429, 431, 432, 433, 436, 437, 439, 440, 441, 444, 445, 447, 448, 449, 451, 452, 454, 455, 456, 457, 461, 462, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 474, 479, 480, 481, 483, 485, 486, 491, 492, 495, 496, 497, 499, 500, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 509, 510, 511, 512, 515, 517, 518, 523, 524, 525, 527, 528, 530, 531, 548, 550, 553, 556, 557, 558, 560, 561, 562, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 573, 574, 576, 577, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 589, 591, 593, 597, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 612, 614, 618, 619, 620, 621, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 634, 635, 640, 643, 644, 645, 646, 653, 662, 665, 669, 679, 681, 682, 685,**

686, 687, 690, 699, 702, 705, 706, 710, 711, 713, 714, 720, 722, 723, 736, 737, 738, 741, 743, 748, 778, 781, 782, 783, 789, 794, 803, 821, 826, 827, 828, 830, 832, 833, 834, 835, 836, 839, 845, 846, 847, 848, 853, 857, 860, 861, 862, 864, 868, 874, 875, 876, 877, 878, 881, 889, 892, 893, 894, 896, 898, 910, 911, 913, 915, 916, 917, 918, 921, 931, 940, 941, 942, 947, 949, 953, 955, 958, 961, 962, 963, 965, 967, 973, 976, 977, 986, 1002, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1015, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1025, 1031, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1044, 1045, 1047, 1048, 1050, 1052, 1053, 1054, 1055, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1066, 1067, 1069, 1070, 1074, 1075, 1079, 1080, 1082, 1083, 1084, 1087, 1088, 1089, 1092, 1093, 1095, 1097, 1099, 1100, 1102, 1103, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1130, 1132, 1134, 1135, 1137, 1138, 1140, 1141, 1142, 1145, 1146, 1149, 1151, 1153, 1154, 1157, 1159, 1162, 1163, 1164, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1173, 1174, 1175, 1178, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1189, 1190, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1199, 1200, 1202, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1215, 1216, 1217, 1219, 1221, 1222, 1225, 1226, 1227, 1228, 1231, 1233, 1236, 1242, 1246, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1256, 1257

57 sztuk drzew uszkodzonych wymaga specjalistycznych zabiegów tzn., oprócz usunięcia suszu, także leczenia większych ubytków powierzchniowych i wgłębnych (tzn. oczyszczenia kominów z odprowadzeniem wody, zabezpieczeniem środkami grzybobójczymi, oczyszczenia z większej próchnicy, założenia wiązań itp.), a także stałej uwagi i pielęgnacji, ze względu na jego wartość dendrologiczną i kompozycyjną. Są to następujące drzewa oznaczone w tabeli symbolem – [SPZ]: 20, 42, 44, 55, 70, 92, 107, 137, 144, 146, 148, 155, 165, 185, 204, 243, 283, 288, 326, 340, 391, 460, 463, 588, 700, 701, 734, 744, 749, 750, 820, 823, 824, 825, 865, 866, 867, 869, 872, 899, 912, 920, 944, 945, 957, 960, 974, 985, 990, 1032, 1033, 1034, 1161, 1197, 1224, 1243, 1248

Wytypowano grupę drzew - 60 sztuk, do wycinki ze względów sanitarnych. Są to drzewa suche i chore lub zdeformowane i zagrażające bezpieczeństwu w ogrodach oraz drzewa deformujące najcenniejszy drzewostan.

Są to drzewa oznaczone w tabeli symbolem [X] i zinventaryzowane pod następującymi numerami: 131, 138, 142, 151, 202, 224, 370, 371, 379, 388, 392, 398, 405, 427, 434, 438, 442, 446, 453, 578,

587, 615, 617, 633, 655, 663, 673, 715, 754, 755, 802, 873, 969, 970, 972, 975, 1001, 1043, 1046, 1051, 1057, 1065, 1068, 1073, 1077, 1086, 1091, 1104, 1105, 1121, 1129, 1133, 1136, 1143, 1155, 1172, 1207, 1238, 1245, 1247

IV. ANALIZA WIEKOWA DRZEWOSTANU

Dokonując analizy wartości drzewostanu wytypowano trzy grupy wiekowe drzew. Drzewostan w wieku powyżej 150 lat - pozostałości pierwotnej kompozycji z początku XIX wieku, drzewostan w wieku 150 - 100 lat - nasadzenia powstałe na przełomie XIX i XX wieku stanowiące główny element czytelnej kompozycji ogrodów. Ostatnia grupa wiekowa są to drzewa w wieku poniżej 100 lat. Należą do nich egzemplarze posadzone po latach 30. XX wieku oraz samosiewy.

Egzemplarze z najstarszej grupy wiekowej oznaczono w tabeli inwentaryzacyjnej symbolem **ST1** i w skład jej wchodzi drzewa o następujących numerach inwentaryzacyjnych: **334, 360, 361, 482, 734.**

Kolejną grupę oznaczono symbolem **ST2** i w jej skład wchodzi drzewa zinwentaryzowane pod następującymi numerami: **2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 36, 44, 53, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 283, 287, 288, 290, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 302, 332, 340, 341, 342, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404,**

405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424,
425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444,
445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464,
467, 480, 481, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517,
518, 519, 520, 521, 522, 557, 558, 560, 571, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653,
654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674,
675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 685, 686, 687, 699, 700, 701, 707, 721, 722, 723, 735,
736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755,
756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775,
776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795,
796, 797, 798, 799, 800, 801, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817,
818, 819, 820, 821, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838,
839, 840, 841, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 860, 861, 862,
863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882,
883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 890, 891, 892,
893, 894, 895, 906, 897, 898, 899, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921,
932, 933, 934, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953,
954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973,
974, 975, 985, 986, 990, 1001, 1006, 1007, 1019, 1020, 1022, 1032, 1033, 1034, 1245, 1246, 1247,
1248, 1251, 1252, 1253, 1254, 1256, 1257

V. ANALIZA UKŁADU KOMPOZYCJI

Z zachowanych obecnie elementów kompozycji dawnego układu, idąc od północy w kierunku południowo-wschodnim, zachowały się kolejno:

budynek kanonii pod patronatem św. Stanisława Kostki wraz z budynkiem gospodarczym, aleja lipowa oraz dwa szpalery lipowe - jeden na zamknięciu parceli oraz drugi odgradzający budynek kanonii od ogrodów, jesionowe nasadzenia graniczne za budynkiem gospodarczym, kasztanowce, klony oraz okaz żywotnika zachodniego w pobliżu budynku kanonii;

budynek kanonii pod patronatem św. Michała Archanioła wraz z aleją lipową oddzielającą parcelę od strony północnej, jesionem na zamknięciu alei oraz pojedynczymi okazami jesionów, kasztanowca, sosny czarnej i modrzewia w pobliżu budynku, okazami sosny pospolitej i żywotnika zachodniego oraz graba pospolitego w dawnej kwaterze ogrodowej;

budynek kanonii pod patronatem św. Piotra z altaną lipową wraz ze szpalerami lipowym i grabowym, śladami po dawnym wgłębniku, egzemplarze sosny pospolitej w dawnej części ogrodów użytkowych oraz grabami na zakończeniu kwatery z wgłębnikiem i pojedynczymi nasadzeniami okazałych jesionów i lipy w pobliżu budynku kanonii;

na parceli, gdzie stał kiedyś budynek kanonii pod patronatem św. Józefa - aleja grabowa, dwa dęby w pobliżu miejsca gdzie niegdyś stał budynek kanonii a aktualnie znajduje się kapliczka NMP w postaci grotty, szczątki szpaleru klonowo-lipowego oraz egzemplarz jesionu od strony wschodniej parceli oraz klona od strony zachodniej; budynek kanonii pod patronatem św. Pawła Apostoła wraz z alejami lipową i grabową, szpalerami lipowym i grabowym oraz jesionem zamykającym aleję od strony wschodniej.

Parcele kanonii pod patronatem św. Piotra oraz św. Pawła Apostoła zakończone są niewielkim podwyższeniem terenu zwanym aha.

Na aha towarzyszącym kanonii św. Pawła Apostoła stały dwie rzeźby. Obecnie w tym miejscu znajdują się jedynie pozostałości postumentów. Według przekazów ustnych przedstawiały one chłopca i dziewczynkę, natomiast nie trafiono na jakiegokolwiek materiały źródłowe mówiące,

zarówno o pochodzeniu, jak i wyglądzie owych rzeźb. Rosną tam również okazałe klony i dąb będące najprawdopodobniej pozostałością pierwotnej kompozycji.

W pobliżu budynku kanonii pod patronatem św. Stanisława Kostki, na samym skraju wzgórza, znajdował się niegdyś punkt widokowy na Zalew Wiślany. Stał tu pomnik ku pamięci Mikołaja Kopernika - wieża w stylu neogotyckim, zniszczony w latach 1945/46. Do dziś natomiast rosną tam drzewa nasadzone w pobliżu pomnika - lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), kasztanowiec biały (*Aesculus hippocastanum*) oraz klon pospolity (*Acer platanoides*).

Kolejny punkt widokowy znajdował się najprawdopodobniej na zakończeniu szpaleru lipowego zamykającego kwaterę ogrodową towarzyszącą tej kanonii. W pobliżu tego miejsca rosną okazałe lipy świadczące, iż mogła tam stać ławka lub altana widokowa, podkreślające istniejące niegdyś tu otwarcie widokowe.

W czasach obecnych całe wzgórze porośnięte jest samosiewami w większości klonów i jesionów. Natomiast na przełomie XIX i XX wieku było ono odsłonięte. Dbano o to strzygąc roślinność na granicy skarpy oraz na skarpie.

Wzdłuż granicy wschodniej opracowywanego terenu zachowały się szczątkowe nasadzenia graniczne składające się z jesionów, kasztanowca oraz lipy drobnolistnej.

W części południowej opisywanego terenu znajduje się niewielki cmentarz kanoników. Znajdują się na nim dwie aleje lipowe skrzyżowane ze sobą tak, że tworzą kształt krzyża. Pomimo braku trzech drzew układ ten nadal jest bardzo dobrze czytelny.

Części ogrodów mniej użytkowane, znajdujące się dalej od budynków kanonii, nie koszone, porośnięte są bluszczem pospolitym, wchodzącym również na pnie drzew.

Na mapie wyróżniono nasadzenia będące pozostałością pierwotnej kompozycji. Są to drzewa zaliczone do grupy wiekowej ST1 oraz ST2. Podzielono je na poszczególne grupy - wyróżniające się nasadzenia pojedyncze [W], nasadzenia na cmentarzu [C], nasadzenia tworzące altanę [At], nasadzenia graniczne [Ng], szpalery [Sz], nasadzenia alejowe [Al]. Kolejno zaliczono do tych grup drzewa zinwentaryzowane w tabeli pod następującymi numerami:

[W] - 36, 44, 53, 55, 243, 283, 332, 360, 361, 480, 481, 482, 501, 502, 557, 558, 560, 571, 685, 686, 687, 699, 700, 701, 707, 712, 721, 722, 723, 734, 932, 933, 934, 985, 986, 990, 1001, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1019, 1020, 1022, 1029, 1032, 1033, 1034

[C] - 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26

[At] - 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519

[Ng] - 334, 340, 341, 342, 1245, 1246, 1247, 1248, 1251, 1252, 1253, 1254, 1256, 1257

[Sz] - 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 287, 288, 290, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 503, 504, 505, 506, 520, 521, 522, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920

[Al] - 56; 57; 58; 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 804, 805,

808, 809, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 860, 861, 862, 863, 964, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975

Ponadto wyróżniono 4 sztuki drzew wpisanych do rejestru pomników przyrody.

Oznaczono je w tabeli inwentaryzacyjnej symbolem **PP**. Są to kolejno następujące drzewa:

- Jesion wyniosły /*Fraxinus excelsior*/ nr inwent. **482**, nr ewidencyjny rejestru pomników przyrody **241/57** z 6 VIII 1957 roku
- Jesion wyniosły /*Fraxinus excelsior*/ nr inwent. **334**, nr ewidencyjny rejestru pomników przyrody **242/57** z 6 VIII 1957 roku
- Dąb szypułkowy /*Quercus robur*/ nr inwent. **360**, nr ewidencyjny rejestru pomników przyrody **48/92** z 21 XII 1992 roku
- Dąb szypułkowy /*Quercus robur*/ nr inwent. **361**, nr ewidencyjny rejestru pomników przyrody **1/93** z 30 VI 1990 roku

Drzewa alejowe oraz w szpalerach w większości przypadków mają ślady dawnego strzyżenia na wysokości około 3 m. Zaniedbania spowodowane brakiem pielęgnacji w drugiej połowie XX wieku oraz wiek drzew powodują, iż na etapie projektu należy rozważyć konieczność wymiany tych nasadzeń na nowe z zachowaniem całości układu kompozycji.

B. I. WYKAZ ISTNIEJĄCYCH GATUNKÓW

Drzewa liściaste:

1. Brzoza brodawkowata - *Betula pendula*
2. Buk zwyczajny - *Fagus sylvatica*
3. Czeremcha zwyczajna - *Padus racemosa*
4. Dąb szypułkowy - *Quercus robur*
5. Grab pospolity - *Carpinus betulus*
6. Grusza - *Pyrus sp.*
7. Głóg dwuszyjkowy - *Crataegus laevigata*
8. Głóg jednoszyjkowy - *Crataegus monogyna*
9. Jabłoń domowa - *Malus domestica*
10. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior*
11. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum*
12. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus*
13. Klon pospolity - *Acer platanoides*
14. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*
15. Lipa szerokolistna - *Tilia platyphyllos*
16. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia*
17. Topola biała - *Populus alba*
18. Topola osika - *Populus tremula*
19. Wiąz górski - *Ulmus glabra*
20. Wiąz szypułkowy - *Ulmus laevis*
21. Wiśnia - *Cerasus sp.*
22. Śliwa - *Prunus sp.*
23. Śliwa wiśniowa - *Prunus cerasifera*

Krzewy liściaste:

1. Agrest pospolity - *Ribes glossularia*
2. Bez czarny - *Sambucus nigra*
3. Kalina koralowa - *Viburnum opulus*
4. Karagana syberyjska - *Caragana arborescens*
5. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
6. Pigwowiec - *Chaenomeles sp.*
7. Porzeczka - *Ribes sp.*
8. Porzeczka czarna - *Ribes nigrum*
9. Porzeczka czerwona - *Ribes rubrum*
10. Suchodrzew - *Lonicera sp.*
11. Tawuła japońska - *Spirea japonica*
12. Tawuła wczesna - *Spirea arguta*
13. Berberys koreański - *Berberis koreana*
14. Bukszpan wieczniezielony - *Buxus sempervirens*
15. Lilak pospolity - *Syringa vulgaris*
16. Trzmielina pospolita - *Euonymus europaeus*

Drzewa i krzewy iglaste:

1. Jałowiec pospolity - *Juniperus communis*
2. Modrzew europejski - *Larix europea*
3. Sosna czarna - *Pinus nigra*
4. Sosna pospolita - *Pinus sylvestris*
5. Świerk pospolity - *Picea abies*
6. Żywotnik zachodni - *Thuja occidentalis*